

Dietrich Bonhoeffer életrajza a magyar olvasóközönség számára egyedülálló, hiánypótló munkaként mutatja be a 20. század egyik legkiemelkedőbb hősét: a pásztor, a mártírt, a prófétát, a kém, aki fiatalságával, megalkuvást nem ismerő bátorságával és briliáns intellektusával szembeszáll magával Hitlerrel is. Meghatározó, mélyen megindító történet az övé. A náciizmusban testet öltő embertelen, gonosz szörnyeteggel szemben álló erkölcsi diadal expozéja ez a nem csupán Amerikában, de Németországban is óriási olvasótáborral rendelkező mű. Az előkelő arisztokrata családból származó német ifjú, miután egy harlemi gyülekezetben felfedezi az igazi hit tiszta tüzét, Németországba visszatérve az első között emel szót Hitler és a náciizmus ellen. Később lelkipásztori hivatása ellenére kettős ügynökként vesz részt a Führer elleni összeesküvésben. Elvei és hite mellett kitart mindhalálig. A rendkívüli élettörténet rendkívüli módon is ér véget: 39 éves korában az ekkor már vőlegény Bonhoeffert a flossenbürgi koncentrációs táborban Hitler külön parancsára végzik ki. Halála óta a 20. század egyik legösszetettebb és legizgalmasabb személyiségeként tartják számon – Eric Metaxas munkájából számunkra is kiderül, hogy méltán. Lebilincselő, egyben történeti, kulturális, filozófiai valamint vallási szempontból is részletgazdag életrajza igen aktuális üzenetet hordoz minden kor embere számára.

Eric Metaxas munkája az első olyan részletes magyar nyelvű életrajz, amely úgy kíséri végig Bonhoeffer rövid, de hihetetlenül sűrű életét, hogy belehelyezi Németország történetébe, 1906 és 1945 között. Az ő tapasztalatain és gondolatain keresztül kapunk képet az első világháború előtti császárságról, ami az arisztokrácia és a felső középosztály számára az időtlen stabilitást jelentette. A háborúról, amelynek végén egyik bátyja is értelmetlen halált halt. A weimari köztársaság vergődéséről, majd a náci uralom háttorzongató valóságáról, egészen 1945. április 9-ig, kivégzése napjáig. Élete súlyos kérdések megfogalmazására készíti az olvasót: Én mit gondoltam volna? Én mit tettem volna az ő helyében?

Dietrich Bonhoeffer rövid életét ellentmondások jellemzik. Ezek között, ezek ellenére próbált teljes életet élni. Pietista keresztény anya és agnosztikus pszichiáter apa nevelte, ő pedig mindkettőjük szellemi örökségéhez ragaszkodott. Teológiát tanult, lelkész lett, de nem zárkózott be egyháza védett és belterjes világába, hanem nagyobb közösségének a sorsa foglalkoztatta. Ígéretes tudós volt, de az egyetem világánál mélyebben érintette, ha külvárosi kamaszokat taníthatott. Otthon volt nyelvében és kultúrájában, döntő felismeréseit mégis külföldön szerezte, akár a Szent Péter-bazilikáról, akár egy harlemi fekete közösségről legyen szó. Kiváltságos környezetben élt, mégis az első között értette meg, hogy ha a náci uralom a zsidókat fenyegeti, akkor Jézus Krisztus egyházának mellettük a helye! Szíve teljességével vágyott a szeretetre, mégsem ment bele olyan kompromisszumokba, amelyek egy kapcsolatot vagy közösséget az igazság rovására tartottak volna fenn.

Bonhoeffer inkább kérdéseket hagy ránk, mint lekerekített válaszokat. Élettörténete ma is felzaklató olvasmány – de jól tesszük, ha egy ideig együtt élünk a kérdéseivel.

Pásztor, mártír, próféta, kém – övé volt mind a négy szerep – szétválaszthatatlanul. Mégis, élete több volt, mint a négy, egyenként is összetett szerep együttese. Annyira több, hogy még élete vége felé is fel kellett tennie a kérdést: *Ki vagyok én?* – Amire nem volt saját válasza. Ezt Istenétől várta, Akinek az akaratát akkor is teljesíteni akarta, amikor nem értette. És Akiről hitte: tudja, hogy kicsoda ő, és miről szól az élete...